

Минувшину згадують, дбаючи про майбутнє

Рецензія на навчально-методичний посібник Єременко О. Р.

"Художнє обличчя минулого в сучасній історичній романістиці". —

Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2012. — 260 с.

У 2012 році побачив світ навчально-методичний посібник кандидата філологічних наук, доцента Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка Оксани Романівни Єременко "Художнє обличчя минулого в сучасній історичній романістиці", яка запрошує до фахового діалогу студентів і викладачів, учнів і вчителів, літературознавців та методистів, пропонуючи зосередитися на проблемно-аналітичних та інтерпре-

таційних аспектах творчості прозаїків, долучаючи сучасника до морально-етичних і духовних надбань нації.

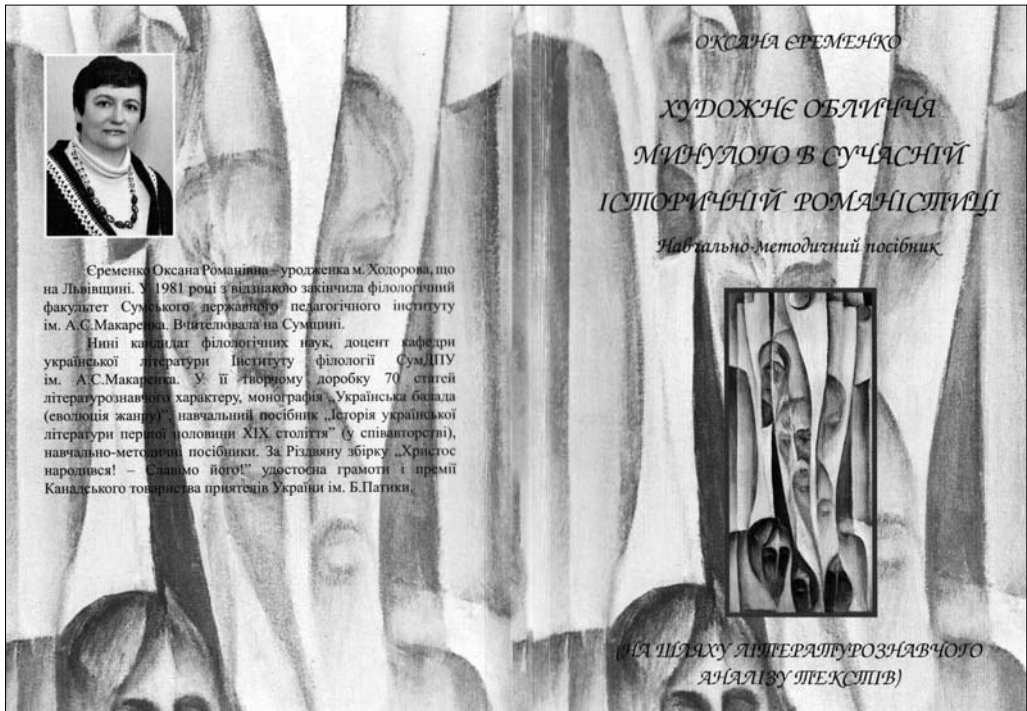
Необхідність появи рецензованої праці авторка переконливо пояснює в передмові, наголошуючи на важливості історичної романістики, яка "тривалий час була чи не єдиним "етноохоронним чинником" на сторожі нашого бездержавного народу, позбавленого голосу в історії" (с. 4).

Представлений посібник охоплює широкий спектр історико-літературних проблем. У ньому продемонстровані варіанти аналізу індивідуальних художніх парадигм до яких належать способи авторського відбору фактів історії, властивості їх концептуального осмислення, специфіка художньої організації відібраного матеріалу, особливості психологізму, художньої типізації та багато інших аспектів, що поєднують спільну концепцію світу й людини, спрямовану на пізнання дійсності й прогнозування перспектив її розвитку.

Структура рецензованої роботи має дві частини: методичну та інтерпретаційну. У першій частині на-вчально-методичного посібника подано розроблені за кредитно-модульною системою робочі плани з курсу "Сучасний історичний роман та його вивчення у школі". Методичної функціональності роботі додають запитання і завдання для самостійної роботи, тести для самоперевірки і контролю засвоєних знань, списку основної та допоміжної літератури. Сконцентрований у посібнику методичний та теоретико-літературний інструментарій безперечно надасть змогу читачам розібратися в художніх особливостях зображення історичної тематики з її вимислами, домислами, історичними фактами, часопростором, топонімікою тощо.

В інтерпретаційній частині Оксана Романівна пропонує змістовні розробки уроків і статті літературознавчого характеру. Причому, вибудовуючи світо-глядну вісь "минуле — теперішнє — майбутнє", вона обирає найцікавіші художньо-історичні твори як за змістом, так і за художньо-поетикальним виконанням та історико-пізнавальною цінністю — це романи "Диво", "Тисячолітній Миколай" П. Загребельного, "Мальви" Р. Іваничука, "Єрусалим на горах" Р. Федоріва. Цінність цього посібника полягає ще й у його спрямованості на нове прочитання творів та переосмислення історичних подій. До того ж, авторка звертається й до шкільної програми з української літератури, зокрема 9—11 класів.

Зміст посібника свідчить не лише про ретельне, аналітичне, творче опрацювання автором солідного масиву першоджерельної та дослідницько-інтерпретаційної літератури, але й про використання широкої наукової бази в галузі культурології, світової літератури, історії, міфології, історії релігії. Все це забезпечує роботу вдале поєднання академічності, теоретичної узагальненості викладу з фактологічною аргументованістю, методичною результативністю засвоєння матеріалу. О. Р. Єременко не тільки й не стільки говорить про власне історію та історичні факти, вона намагається виконати більш складну місію — допомогти школярам, студентам, викладачам наблизитись до сутності історичних явищ та причин їх виникнення на

прикладних конкретних художніх творів, оскільки, на її думку, історична художня проза потребує не лише розвиненого художнього смаку, але й наявності філософської інтуїції, вміння інтерпретувати прихований зміст, помічати різнобарвні відтінки національного колориту, пов'язаного з певними історіософськими й ідеологічними традиціями.

Відомо, що минуле переосмислюється з огляду на зміни, які відбуваються в сьогоденні. Багато з того, що вважалось безперечним, майже аксіомою, у ХХІ столітті підлягає сумніву. І дослідниця врахувала цей важливий нюанс у своїй праці: частина матеріалу розкладається в дискусійній площині, авторка підкреслює, що історико-літературний твір, зокрема історичний роман, приречений на полеміку, адже письменники не дають однозначної відповіді на складні питання епохи. Ось один із прикладів подібного запитання до всіх нас та й до самого себе, сформульованого П. Загребельним: "... а що є наша національна історія? І ким є ми в історичному вимірі? Де закінчується наша національна слава і де починається національна ганьба?" Або риторична фраза персонажа Р. Федоріва, що має виразну авторську інтонацію: "Хіба я не знав давньої істини, що ніщо на цьому світі не мінає безкарно?" — теж має міцний полемічний заряд.

Теоретичне й навчально-методичне вирішення сформульованих завдань у роботі є позитивним прикладом наукового підходу до історіографічного матеріалу та художньо-історичної прози. Одночасно Оксана Романівна звертає увагу на загальнолюдські цінності, які впливають на моральне становлення особистості, розширення пізнавальної сфери у молоді, формування та розвиток її комунікативних якостей.

Ця книга необхідна в навчальному процесі у вищій школі, загальноосвітній середній школі та в дослідницьких студіях молодих науковців, аспірантів, здобувачів та й зрілих вчених, що займаються загальними або спеціальними питаннями історичної прози.

Микола Дудніков,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри російської філології та зарубіжної літератури Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ "Криворізький національний університет"